

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Niğde'ye Bağlı Köy- lerde Mübadillere Yönelik Hububat Dağıtım Faaliyetleri

AYDIN EFE^a KÜRŞAT KURTULGAN^b

Geliş Tarihi: 08.04.2020 | Kabul Tarihi: 26.10.2020

Öz: Göç olgusu, Türk ve Müslümanlar açısından baktığımızda daha çok Anadolu'ya doğru yaşanmış bir dramdır. Bu durum Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasına kadar devam etti. Lozan Barış Antlaşması sonrası ise hem Anadolu'ya ve hem de Anadolu dışına doğru yaşanmaya başladı. Bu yeni durum ile göçler artık yeni bir şekil aldı. Bu yeni şekilde ulus devlet olma hedefinden kaynaklı olarak ve tamamen güvenlik kaygısı ile birçok gayrimüslim sınırlar dışına çıkarıldı. Yüzlerce yıldır burada huzur ve barış içinde yaşamış olan ve ekonominin ticaret, zanaat ve sanayisinde söz sahibi olan bu insanların gönderilmesi ile birlikte ekonomik ve sosyal alanda kısmen bir boşluğun oluşmasına sebep oldu. Homojen ve milli bir yapı için yola çıkan önder kadro, devletçilik ilkesinin de desteği ile büyük bir mücadeleye girişti. Bu mücadelenin yaşandığı önemli şehirlerden bir tanesi de Niğde'dir. Niğde, bu yönü ile gelen göçmenlere ihtiyacı olan bir şehirdir. Ekonomik ve sosyal manada yaşanan bozulmanın bir an önce düzeltilmesi için yapılan çalışmalardan en önemlisi ve hızlısı da göçmenlerin iskandır. Niğde ve çevresine yerleştirilen 16 bin nüfusun önemli bir kısmı çiftçilerden oluşmaktadır. Bu durum tarla dağıtımında açık bir şekilde görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Niğde, mübadil, tohum, nüfus, hububat.

^a Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
yorturk33@gmail.com

^b Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Grain Seed Distrubition Activities to the Exchanged Emigrants in the Villages of Niğde Province in the First Years of Turkish Republic Era

Abstract: The phenomenon of immigration is a drama that occurred especially towards Anatolia in terms of the Turks and Muslims. This situation continued until the Lausanne Peace Treaty was signed. After the Lausanne Peace Treaty, it started to happen both ways: 'towards and from' Anatolia. With this new situation, migrations acquired a new formation. In this new formation, many non-Muslims were taken out of the borders due to the goal of becoming a nation-state and with the concern of security. The deportation of these people who lived here in peace for hundreds of years and who had a crucial role in the economy in terms of trade, craft and industry caused a gap in economic and social manners. The leading groups, whose goal was a homogeneous and national structure, commenced a great struggle. Niğde was one of the important cities where this struggle was experienced. With this aspect, Niğde was a city that needed immigrants. One of the most important and urgent tasks to correct economic and social deterioration as soon as possible was the resettlement of immigrants. An important part of the 16000 inhabitants in Niğde and its surroundings was composed of farmers. This situation was clearly seen in field distribution.

Keywords: Niğde, exchanged emigrant, seed, population, grain.

Giriş

Araştırma konumuz genel itibariyle oldukça geniş ve kapsamlı bilgiler içermektedir. Konunun ve uygulanan çözüm uygulamalarının genişliği bizi belli bir şehir ve bu şehre bağlı olan köyler ile sınırlandırmak zorunda bıraktı. Bu çerçevede konunun sınırlılığı söz konusu dönemde belgelerde geçen Niğde'ye bağlı köyler ve buralara iskân edilenlere yönelik hububat dağıtım faaliyetleridir. Araştırmada adı geçen ve geçmişte var olan köylerin birçoğu günümüzde de varlığını korumaktadır. Mevcut belgelerden tespit edildiği kadarıyla Enehil¹, Çarıklı, Semendire (Ovacık), Uluğaç, Kıçığaç, Andaval (Andavan) ve Güllüce gibi köyler halen varlıklarını devam ettirmektedirler. Mübadele sürecinde gönderilen Rumların da ağırlıklı olarak bu köylerden gönderildikleri söylenebilir.

Bu süreçte ulus devlet olma ve tam bağımsızlık için yola çıkan idareciler hızlı bir şekilde demografik yapı üzerine eğildiler. Zira Osmanlı döneminde demografik farklılıklar nedeniyle yaşanan sıkıntılar oldukça fazladır. Bu sıkıntıların tekrarlanmaması için homojen bir yapının oluşturulması önemlidir. Bu çerçevede Niğde'de gerçekleştirilen mübadele ve iskân faaliyetleri ile nüfus hareketleri, homojen bir demografik yapının oluşması için son derece önemli faaliyetlerdir.

Bu bağlamda önemli bir şehir olan Niğde'den, mübadele kapsamında 7.602 zükur (erkek) ve 10.339 inas (kadın) olmak üzere toplam 17.941 nüfus gayrimüslim Rum gönderildi. Bunların yerlerine 15.750 nüfus mübadil yerleştirildi. Ayrıca bunlara ek olarak da 126 hanede 323 nüfus da muhacir ve mültecinin yerleştirildiği bilinmektedir².

Şehir genelinde oldukça fazla olan gayrimüslimlerin sayısı ve etkin oldukları ekonomik faaliyetler incelendiğinde mübadele ile birlikte gönderilmeleri büyük bir boşluğun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu boşluğun bir an evvel doldurulması ve

¹ Bugünkü Dikilitaş beldesi (<http://www.borhaber.net/nigdedeki-yerlesim-yerlerinin-eski-isimleri-makale,5439.html>, erişim tarihi: 30.11.2018)

² BCA. 030.10.124.885.4. L.5;8;9.

yıllardır süren savaşlar nedeniyle sekteye uğrayan tarımsal faaliyetlerin canlandırılması şart idi. Gelenlere baktığımızda bu zorunluluğun göz önünde bulundurularak tespit edildiklerini ve burslarda iskân edildiklerini söyleyebiliriz.

Yıllara göre Niğde'nin İdari ve Demografik Yapısı

Osmanlı idari teşkilatlanmasında Niğde Sancağı, 1483 yılından itibaren Anadolu eyaletine bağlıdır. 1483 yılından 1864 yılına kadar Karaman ve bu tarihten 1924 yılına kadar Konya vilayetine bağlı olduğu malumdur. 1924 yılında ise müstakil bir vilayet yapıldı³. Niğde Sancağının sınırları bugünkü Niğde ilinin tamamını içermektedir. Bunlara ek olarak Nevşehir ve Kayseri'ye bağlı bazı yerleşim yerlerinin de zaman zaman Niğde idari taksimatında yer aldığı görülmektedir. Genel olarak bugünkü Niğde, Melegûbi, Şamardı (bugün Çamardı), Melendiz, Bor ve Ulukışla gibi yerleşim merkezleri ile bunlara bağlı 120 köyden oluşmaktadır. Kaza, Orta Anadolu Bölgesinin güneydoğusunda yer almaktadır. Sahanın güney ve doğu kesimini, Orta Torosların uzantıları olan Bolkar ve Aladağlar kuşatmıştır. Batı kesiminde Hasan ve Melendiz dağları, kuzey ve kuzeydoğusunu ise dalgalı düzlükler oluşturmaktadır⁴.

Niğde Sancağını; Niğde, Nevşehir, Ürgüp, Aksaray, Bor, Hamid (Yahut Maden), ve Arapsun kazaları oluşturmaktadır. Merkez kazaya bağlı 3 nahiye ve toplam 383 köy bulunmaktadır. Sancak genelinde 193.000 ahali var olup, bu ahalinin 18.000'i Türkçe konuşan Rum⁵, 791'i Ermeni ve 41'i Yahudi ve kalanı Müslüman ve Türk'tür⁶. Önemli bir yerleşim merkezi olan şehir, ekonomik ve siyasi manada hareketli bir yerleşim

³ Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2006, s. 393.

⁴ Ayşegül Hüseyinklioğlu, Handan Arslan, "16. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Niğde Kazası Yerleşme Merkezlerinin Tespiti", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:19, Sayı: 2, Elazığ 2009, s. 299-300. (ss.299-314)

⁵ Bu Rumlar, muhtemelen mübadelede Yunanistan'a gönderilen Karamanlı Türkleridir.

⁶ Şemsettin Sami, *Kamûsü'l-A'lâm*, c. 6, Mihran Matbaası, İstanbul 1316, s. 4638; Kamûsü'l-A'lâm'dan aktaran Salih Özkan, *Milli Devlet Olma Sürecinde Mübadele ve Niğde'ye Yapılan İskân*, Kömen Yayınları, Konya 2010, s.111.

yeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer Anadolu şehirlerine oranla daha fazla nüfus yoğunluğuna sahip olan gayrimüslimler, sosyal hayatın her alanında faal olmuşlardır. Ekonomik olarak zaten iyi durumda olan bu insanlar, şehir yönetiminde söz sahibi olan Meclis-i İdare Heyeti üyeliğinden tutunda Hukuk ve Ceza dairesi, Vergi Tahrir kalemi üyeliği gibi ekonomik ve sosyal hayatın her dairesinde üyelikleri bulunmaktadır. Ayrıca dini açıdan da metropolitlik binaları bulunmaktadır⁷.

Yukarıda verilen istatistikler ve bilgiler ışığında şehir genelinde oldukça fazla gayrimüslimin yaşadığı söylenebilir. Fakat bu yapı, XX. yüzyılın başından itibaren değişmeye başlamıştır. Mübadele kapsamında özellikle Rumların tamamen gönderilmesi ve yerlerine Balkan göçmeninin yerleştirilmesi ile İslam nüfusun oranının %100'e çıktığı görülmektedir.

1881 nüfus sayımının yapıldığı yıllarda gayrimüslim nüfusun daha fazla oranlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Niğde merkez kazasından hareketle %68'i İslam %30'u ise Rumlardan oluşmaktadır⁸. Oldukça fazla olduğu görülen gayrimüslimlerin sayıları, zaman içerisinde yok denecek seviyelere düştü. 1906/7 sayımına bakıldığında ise bu oranın değiştiği ve İslam nüfusunun oranı %10 oranında üstünlüğü ele geçirdi. Bu sayımda 213.557 İslam, 54.400 Rum ve 4.538 diğer dini ve etnik farklılığın burada yaşadığı bilinmektedir⁹.

Niğde Sancağının 1914 yılı itibariyle nüfusu 281.117 kişiden oluşmaktadır. Bunlar arasında çoğunluğu İslam nüfus oluşturmaktadır. Onlardan sonra ise en fazla nüfusa gayrimüslim Rumlar sahiptir.

⁷ Mehmet Emin Eminoğlu, *Hicri 1302 Konya Vilayeti Salnamesi (18)*, (Konya, Antalya, Karaman, Burdur, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Isparta) 1884-1885 Konya Yıllığı, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Konya 2015, S. 87-91.

⁸ Mehmet Kaya, "XX. Yüzyıl Başlarında Niğde Sancağı'nın Nüfusuna Dair", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 19, Konya 2006, s. 200. (ss. 193-210)

⁹ Kemal H. Karpat, *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003, s.202.

Tablo: 1- Niğde Vilayeti ve İlçelerinin Nüfusunu gösterir cetvel¹⁰

Yer isimleri	İslam	Rum	Ermeni	Ermeni Katolik	Protestan	Toplam
Niğde Merkez K.	52.754	26.156	1.149	-	-	80.196
Bor Kazası	22.924	1.442	777	-	333	25.169
Ulukışla K.	11.807	2.475	114	-	26	14.397
Arapsun K.	15.788	4.800	12	-	1	20.600
Nevşehir K.	38.146	10.935	1.050	-	137	50.283
Ürgüp K.	26.671	7.953	30	46	106	24.820
Aksaray K.	59.010	4551	1.758	-	166	65.652
Niğde Sancağı T.	227.100	58.312	4.890	46	769	281.117

Niğde Vilayeti genelinde 1914 yılı itibarıyla yaşayanların %78'i İslam ve %20'si Rum ve %2'si ise diğer etnik ve dini farklılıklardan oluşmaktadır. Günümüzdeki Niğde merkez ve ilçeleri açısından bakacak olur isek; %74'ü İslam, %25'i Rum ve %1'i diğer etnik ve dini gruplardır. Aksaray'ı bir kenara bırakırsak en fazla nüfusun Niğde merkez kazasında olduğunu görülmektedir. En az nüfus ise Ulukışla kazasında bulunmaktadır.

Niğde'nin demografik yapısı 1922 yılına kadar aynıdır. 1922 yılında 50 bine yakın Ortodoks Rum bulunmaktadır. Bunların önemli bir kısmı Maden, Uluğağaç, Sulucaova, Enehil ve Ovacık gibi yerleşim yerlerinde yaşamaktadır¹¹. I. Dünya Savaşı'nın devam ettiği günlerde birçoğu kayıtsız olarak bölgeden göç edip sayıca fazla oldukları yerlere yerleştiler. Anadolu genelinde gayrimüslim Rumların uyguladığı bu strateji, belli başlı şehirlerde çoğunluğu sağlamak amacıyla gerçekleştirildiği dü-

¹⁰ BOA. *Memalik-i Osmaniye'nin 1330 Senesi Nüfus İstatistiği*, Der saadet Hilal Matbaası, Bab-ı Ali Karşısında İstanbul 1336, s.34-35

¹¹ Özkan, *Milli Devlet Olma Sürecinde Mübadele.*, s.112.

şünülmektedir¹². Bu süreçten itibaren gayrimüslimlerin yaşadığı evler, tarlalar, bağlar ve bahçeler bir anda derin bir sessizliğe ve yalnızlığa terk edildi.

Nüfus yoğunluğu açısından da durum oldukça kötüdür. XX. yüzyılın başlarında yapılan bir çalışmada, Niğde genelinde, 1914 yılı itibariyle kilometre başına 13 nüfus yoğunluğu var iken, 1923 yılına gelindiğinde bu oranın 20'ye çıktığı görülmektedir¹³. Bu yoğunluğun 1914'e kadar azalmasında gayrimüslimlerin bölgeyi terk etmeleri, 1923 yılında yoğunluğun artmasında ise gelen göçmenlerin iskânları önemli etkenler olarak sıralanabilir. Bunun en büyük sebebi de siyasi olarak bölgede gayrimüslim Rumların boşalttığı kadar sayının buraya hemen sevk edilmesidir. Bu durum aynı zamanda ihtiyaç duyulan işgücü açığına da çare oldu.

1932 yılı itibariyle Niğde, Bor, Nevşehir, Ulukışla, Saray ve Arapsun'da toplam 254.798 nüfus yaşamaktadır. Bu rakamlar nüfusun fazla artmadığını ve gidenler ile gelenlerin denk sayıda olduklarını göstermektedir¹⁴.

Niğde ve Çevresinde İskân Süreci

Batı Anadolu'da bulunan şehirlerin aksine Niğde ili, işgale ve bölgede yaşayan gayrimüslimlerce yıkıma uğramamış bir şehirdir. Oysa Batı vilayetlerinde söz konusu dönemde binlerce ev ve köyün yakıldığı malumdur. İşgale uğramaması sebebiyle güvenli bir şehir olarak addolunabilir. Bu özelliği sebebiyle Niğde iskân açısından oldukça fazla rağbet gördü. Buna ek olarak demiryollarına yakınlığı ve ulaşım kolaylığı gibi etkenlerde bu seçimde etkili olan unsurlardır. Böylelikle bir gün tekrar döneceklerine dair umutlarına göre bir tercih yaptıklarını da söylenebilir. Niğde'de kısmen güvenli ve rahat bir durum görünürken Batı Anadolu şehirleri büyük bir yıkım ve yıkıma

¹² Kürşat Kurtulgan, "Milli Mücadele Döneminde Azınlıkların Nüfus Hareketleri", *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 30, Konya 2010. (ss.41-61)

¹³ BCA. 030.10.25.145.2.

¹⁴ BCA. 030.10.124.885.4. L.30.

uğramuş idi. Batı Anadolu'da görülen tahribat tablo-2'de gösterildi.

Tablo: 2 -Batı Vilayetlerinde Yapılan Tahribat

Vilâyet	Tamamen Yanan Köy	Kısmen Yanan Köy	Tamamen Yanan Ev	Kısmen Yanan Ev	Haneler Yekûnu
Afyon Karahisar	7	9	998	745	1743
İzmir	98	103	4.453	1.768	6.221
Aydın	8	96	10.292	-	10.292
Ertuğrul	14	99	5.834	425	6.259
Eskişehir	105	86	4.790	250	5.040
Balıkesir	21	41	2.994	319	3.313
Bursa	65	73	11.532	429	11.961
Çanakkale	-	2	25	-	25
Kocaeli	30	83	6.383	816	7.199
Kütahya	66	42	9.902	949	10.851
Yekûn	414	634	57.203	5.701	62.904

Niğde, yıkıma uğramamış olmasının yanı sıra gerek tarım arazilerinin fazlalığı ve gerekse ulaşım potansiyeli gereği oldukça fazla talep gören tercih edilen bir yerleşim yeridir. Yaşanan savaşlardaki insan kayıpları ve gerçekleşen dışa doğru göçler de büyük bir iş gücü açığının ortaya çıkmasına sebep oldu. Bu durum Anadolu'nun genelinde olduğu gibi ekonomik kalkınmanın önündeki en büyük engel olarak gösterilebilir. Üretim neredeyse bitme noktasına geldi. Dönemin gazetelerinde de bu durumun dile getirildiği görülmektedir¹⁵. Sorunun çözümünde, gelen göçmenlerin burada iskânı önemli yer teşkil etmektedir.

İskân sürecinden önce yapılan çalışmalarda, Anadolu'nun

¹⁵ İleri Gazetesi, 19 Nisan 1924.

geneli belli bölgeler halinde muntikalara ayrıldı. Mübadele için İmar ve İskân Vekâleti, iskân çalışmalarında on muntika belirledi. Belirlenen muntikaların genel özellikleri ve muhacir iskân kabiliyetleri titiz bir çalışma ile ortaya konuldu. Niğde ili, bu muntikalar arasında dokuzuncu iskân muntikasına Konya, Kayseri ve Aksaray ile birlikte dâhil edildi¹⁶. Bu planlama çerçevesinde Konya'ya 4.340, Niğde'ye 27.435, Kayseri'ye 9.228 ve Aksaray'a 5.409 olmak üzere toplamda 46.412 muhacirin iskân edilmesi kararlaştırıldı¹⁷. Fakat bu planlamaların tam olarak gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir.

Yaşanan gelişmelere ve durumlara göre değişikliğe gidildiği görülmektedir. Bu değişikliklerin iskân öncesi ve esnasında bazı dönemlerde istenen raporlara göre yapıldığı söylenebilir. İşte bu süreçte gelen raporlara göre İskân ve yardım dağıtım faaliyetleri devam etti. Bunlardan Niğde ile alakalı olanı ise vekâletin 20 Ağustos 1340 (1924) tarihli telgrafına verilen 23 Ağustos 1340 (1924) tarihli cevaptır. Bu cevap yazısında *gelenlerin %90'ının çiftçi olduğu belirtilmekte ve azami 50 dönüm arazi verilmesinin planlandığı yazmaktadır. Mevcut iskânların ve yapılacak olan iskânların tamamlanmasından önce yeni bir sevk istemedikleri* de anlaşılmaktadır. Hazırlanan cetvellere bakıldığında gidecek olan Rumlar ve gelecek olan mübadil sayıları ayrı sütunlar halinde verilmektedir. Konu açısından bugünkü Niğde ile ilgili olan cetvelleri burada vermenin daha uygun olduğunu düşünerek bir tablo oluşturuldu. Tablo ışığında Niğde merkez ve kazalarında durum şöyledir¹⁸:

¹⁶ BCA. 272.12.58.158.14; 272.12.40.43.16.

¹⁷ BCA. 272.12.40.43.16. L. 4.

¹⁸ BCA. 272.11.19.91.15. L.2-3.

Tablo: 3- Niğde Genelinde İskân ve Tevzi Faaliyetleri

Yer İsimleri	Hane Adeti		Rum Nüfus	İskân Olunan Muhâcirin		İskân Olunabilecek Muhâcirin		Arazi (Dönüm)		
	Kabil-i İskân	Muhtacı Ta'mir		Hane	Nüfus	Hane	Nüfus	Tarla	Bağ	Bahçe
Niğde M. Kazası	498	168	4.850	252	1.168	266	1.065	1.589	677	11
Aravan	195	65	1.180	13	86	27	410	313	5.124	17,5
Kurdanus	163	120	983	0	0	50	200	403	4.154	42
Gölcük	342	24	1.406	298	1.409	0	0	5.000	13	42
Çarıklı	117	10	706	135	416	0	0	15.311	0	2,5
Madala	69	11	960	0	0	25	100	958	124	107
Sazala	34	35	428	0	0	15	60	103	105	70
Semendire	207	0	1.277	209	787	0	0	10.327	0	0
Misli	667	0	2.128	489	2.103	100	350	39.157	0	0
Suvermez	586	0	2.308	421	1.829	0	0	16.166	0	12
Yarhisar	157	140	1.904	20	75	30	110	1.115	50	30
Almusun	33	15	260	0	0	10	40	448	151	52
Ulu Ağaç	237	19	789	212	795	0	0	3.296	0	41
Kiçiağaç	48	0	96	41	183	5	0	1.254	0	0
Maden	54	110	900	46	216	0	0	4.002	38	17,5
Andaval	454	0	3.539	408	1.618	0	0	12.271	16.442	71
Enehil	240	0	1.089	201	1.011	0	0	9.843	0	40
Sulucaova	80	0	378	97	267	0	0	5.411	0	25
Dendiği Dinegi	220	65	1.755	0	0	0	0	233	1.731	554
Fertek	126	229	378	123	594	0	0	794	14.526	50

Hasa köy	394	100	2.418	480	1.899	0	0	4.250	0	0
Terhan	20	64	319	76	211	0	0	2.122	0	0
Bor M. Kasabası	205	29	1.170	0	0	205	1.00 0	1.340	1.520	0
Ulukışla Eynelik	11	0	60	11	60	0	0	0	0	0
Ulukışla Maden	65	0	325	0	0	30	120	2.245	200	0
Kavuklu	126	10	430	110	430	0	0	300	0	50
Ovacık	69	5	70	20	70	0	0	450	0	1
Ulukışla Karaca Viran	9	5	31	9	31	0	0	0	0	0
YEKÜN	5.42 6	1.22 4	32.137	3.67 1	15.258	763	3455	138.70 1	44.855	123 5

Yukarıdaki tablonun oluşturulduğu belgeye göre Nevşehir ve Ürgüp'e yerleştirilenlerin arasında 7.000 sanatkâr ve 1.600 çiftçi bulunmaktadır. Oysa Niğde'ye bakıldığında neredeyse tamamının çiftçi oldukları görülmektedir. Ayrıca bu belgeden anlaşılan arazisi ve geçim şartları uygun olmayan Dendiğin gibi merkeze yakın köylerin bazılarının planlamadan çıkarılması istenmekte ve orada yaşamakta olanlara gayrimüslimlerden kalanların satılması düşünülmekteydi. Fakat bu düşünce iskân sürecinin tamamlanmasına kadar kabul görmedi¹⁹.

İskân çalışmaları her ne kadar Mıntıka Müdürlüğü kontrolünde gerçekleştirilmiş olsa da, az da olsa, bazı memurların buralarda bu işleri kontrol ettikleri ve gelenlerin sorunlarını çözmeye çalıştıkları görülmektedir. Çoğunluğu Niğde merkez ve Ulukışla'da olmak üzere il genelinde bu iskân faaliyetlerinde çalışan görevlilerin sayısı ise 28 kişidir.

¹⁹ BCA. 272.11.19.91.15. L.3;5.

Tablo: 4- Niğde genelinde iskân işlerinde çalıştırılan memur sayıları²⁰

İsimleri	Sevk Kâtibi	Sevk Memuru	M. Memuru	M. Kâtibi	M. İaşe Kâtibi	Ambar Memuru	Kaza Memuru	Komisyon Me-	Menzil memuru	Hademe M.için
Niğde Merkez	1	1	1	1	1		1	1		3
Arabsun*							1	1		3
Bor*								1		
Mele*									1	
Ulukışla*		3	1	1	1	1	1	1		3
Yekûn	1	4	2	2	2	1	3	4		9

Yapılan planlamalarda göçün başlangıcından sonuna kadar her şeye dikkat edildi. İskelelerden gemilere biniş, gemilerden iniş ve misafirhanelere yerleştirilişleri ve buradan iskân bölgelerine sevklerine kadar her türlü ihtiyaçları karşılanmaya çalışıldı. Sevk bölgelerine gelişlerinden itibaren ise bağlı buldukları iskân muntıkaları sorumluları görevi devralarak önce bura-

²⁰ BCA. 272.71.32.40.7. Ayrıca bkz. Kürşat Kurtulgan, "Dokuzuncu İskân Mıntıkası ve Kadro Cetvelleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 30, Konya 2011.

* M. Misafirhane.

* Bugün Gülşehir/Nevşehir. XVI. Yüzyıldan 1924 yılına kadar Niğde Sancağına bağlıdır. 1924-1933 yılları arasında il yapılan Aksaray'a bağlandı. 1933'te tekrar Niğde iline bağlanan bir kaza merkezidir (Sezen, a.g.e., s. 310). Arapsun adı 1948 yılında bir kanunla Gülşehir'e dönüştürülmüş ve 1954 yılında il yapılan Nevşehir'e bağlanmıştır (<http://gulsehir.bel.tr/tr-tr/alt-sayfalar/196/tarihce>, erişim tarihi: 01.12.2018)

* 1924 yılından bu yana Niğde'ye bağlı kazadır. Sezen, *Yer Adları*, s. 127.

* Melegübi olarak da adı geçen yerin sonraki adı Derinkuyu olarak geçmektedir. 1924 yılı itibarıyla Niğde'ye bağlı iken şu anda Nevşehir'e bağlanmış haldedir. Sezen, *Yer Adları*, s. 212.

* 1924 yılından bu yana Niğde'ye bağlı kazadır. Sezen, *Yer Adları*, s.774.

da ihtiyaç duyacakları şeyler belirlendi. Tespit edilen ihtiyaçları da kendi ayakları üzerinde duracakları ve üretici duruma gelecekleri zamana kadar kendilerine sağlandı.

Niğde'de Mübadillere Yönelik Yapılan Yardımlar

Vekâlet, söz konusu dönemde yerleştirilen ve ihtiyaçları bulunan göçmenlere yönelik olarak tohumluk, zirai alet ve çift hayvanatı dağıtımlarının yapılmasını düzenleyen talimatnameleri ilgili mıntikalara yolladı²². Bu talimatname çerçevesinde gerçekleştirilen yardım faaliyetlerinde, Niğde ve ilçelerinde, 2 Kânunuevvel 341 (2 Aralık 1925) tarihi itibariyle, 67.500 ton tohumluk ve 45.000 hayvanat dağıtıldı²³. Böylelikle insanların biran evvel üretici duruma gelebilmeleri ve ülke ekonomisine katkıda bulunabilmeleri sağlandı. Gelenlerin de büyük bir çoğunluğunun çiftçilerden oluşması sonuçları açısından olumlu oldu.

Dağıtılan ürünlere bakıldığında *Buğday, Yulaf, Arpa, Mısır, Darı, Ak Darı, Patates, Arpacık soğanı, Susam, Burçak, Fasulye, Bakla, İpek Böceği, Tütün fideliği ve bostan* gibi ürünler bulunmaktadır²⁴. Dağıtılanların üretimi kolay ve mahsulü bol olan fasulye, soğan gibi sulu veya susuz yetişebilen sebze ürünleri ile mısır ve patates gibi gıdası ve hâsılatı bol mahsullerin ekiminin teşvik edilerek muhacirlerin bir an evvel üretici duruma gelmeleri sağlandı²⁵. Dağıtılan tarım aletlerine bakıldığında; *Tırmık, Traktör, Pulluk, Kara Saban, Kazma ve Çapa, Boyunduruk, Bağ Bıçağı, Bağ testeresi, Araba, Orak ve Çapa* gözükmektedir. Bunlara ek olarak *Kükürt, Kireç, Göz taşı* gibi kimyasalların da verildiği söylenebilir²⁶.

Niğde genelinde 1927 yılı itibariyle 30.000'den fazla nüfus iskân edilmesi planlanmışken²⁷, 3.969 hanede 15.750 nüfus mübadilin yerleştirilebildiği görülmektedir. Bunlara 120

²² BCA. 272.11.17.76.8; 272. 11.18.83.21.

²³ BCA. 272.12.40.43.16. L.4; 030.10.80.529.21. L.2-3.

²⁴ BCA. 272.12.42.52.25. L.11.

²⁵ BCA. 272.11.17.76.8.

²⁶ BCA. 272.12.42.52.25. L.11.

²⁷ BCA. 272.11.23.121.10. L.2; 272.12.40.43.16. L.4; 272.12.40.41.4. L.6.

dükkân ve 134.709 dönüm de tarla tahsis edildi²⁸. Bu bilgiler ışığında dağıtılan tohumlukların önemi çok fazladır. Muhacirlerle, sürekli iskânları yapıncaya kadar iâşe yardımlarına devam edilirken; yerleştirilenlere ise artık iâşe yardımı yapılmadığı bilinmektedir. Bu yeni dönemde muhacirlerin üretici konuma gelmeleri ve ekonomiye katılmalarını amaçlayan çalışmalara ağırlık verildi. Çiftçi muhacirlerin ihtiyaç duyduğu çift hayvanı, tohum, beygir, kazma, kürek ve bel gibi zirai alet ve edevat verilerek arazilerin bir an evvel sürülmesi ve ekilebilmesi sağlandı. Ayrıca verilen küçük el aletleri ile şehre yakın yerlerde bulunan verimli küçük arazilerden de istifade edilmesi yoluna gidildi. Bunların yanı sıra bazı yerlerde vekâletçe traktör satın alınması da kararlaştırıldı. Verilen traktörler, ortak olarak birkaç ailenin kullanımına tahsis edildi. Bedellerinin de ileride elde edilecek kazançlarından alınmasına karar verildi. Ayrıca her bir traktörle birlikte pulluk ve pulverizör de alınarak mübadillerin kullanımına sunuldu²⁹. Vekâlet, bu amaçla ilk etapta 10.000 pulluk satın alarak pullukları ihtiyaç bulunan bölgelere gönderdi. Pullukların 2.000'i Rudsok marka olup, çift kollu, tek tekerlekli ve ikişer adet yedek uç demirleri ile birlikte satın alındı. Böylelikle muhacirlerin ihtiyaç duyabileceği yedek parçalar da temin edildi. Pulluklar iki haneye bir tane verilecek şekilde dağıtıldı. Ayrıca büyük bir kısmı Bulgaristan'dan olmak üzere yurt dışından çift hayvanları ithal edilerek muhacirlere verildi³⁰.

Muhacirlere verilecek olan tohum ve çift hayvanlarının ziraat mevsimi geçmeden sağlanması için Vilâyet İdare Meclislerine yetki verilerek pazarlık suretiyle satın alımlar yapıldı. 9

²⁸ BCA. 030.10.124.885.4. L.5.

²⁹ BCA. 272.11.17.76.8; 272.12.41.45.6. L.12; Ali Cengizkan, *Mübadele Konut Ve Yerleşimleri*, Arkadaş Yayıncılık, Ankara 2004, s. 117.

³⁰ BCA. 272. 11.18.83.21. L2-3; Dağıtılan çift hayvanları ile alakalı olarak Bahri DURAN ile yapılan görüşmede; "Yurt dışı doğumlu olmak şartıyla tarlalarını sürmek üzere her aileye bir öküz verilmiştir. Tarlalar iki aileye verilen öküzler ile zor şartlar altında imece usulüyle sürülmüştür." denmektedir. Bahri Duran, Bulgaristan 1926 Muhacirlerinin Torunlarından, Akşehir Merkez, "Akşehir'e Yerleştirilen Balkan Muhacirleri" konulu görüşme, Akşehir, 23 Haziran 2010.

Kânunusani 1341 (9 Ocak 1925) tarih ve 2.850 numaralı alınan karar gereği vilâyetler, muhacirlerin bir an evvel üretici duruma gelebilmeleri için bu çalışmaları yaptılar³¹.

Muhacirlere yönelik yapılan yardım miktarları net olarak tespit edilememektedir. Ancak yurt genelinde tutulan bir rapora göre, 1923 ile 1924 yılı içerisinde 14.195 öküz, 5.080.742 kilo muhtelif tohumluk, 24.351 adet pulluk, 11 traktör ve 40.000'den fazla el aletinin dağıtıldığı görülmektedir.

Mal mülk dağıtımında da Yunanistan gelen muhacirlerin yanlarında getirdikleri tasfiye taleplerindeki miktarlar değil, tapularında bulunan miktarlar esas alındı. Herhangi bir tapu senedi gösteremeyen muhacirler ise gösterecekleri bir kefil karşılığında sahip olduklarını iddia ettikleri malları alabildiler³². Devlet bunlara ek olarak iki sene boyunca vergi de almadı³³. Bu durum göçmenler arasında memnuniyetle karşılandı. Genel itibarıyla yeteri kadar tarla verildiği söylenebilir. Ayrıca sağlanan tohumluk yardımı ile artık üretime geçebilecekleri için hayatları normalleşmeye başladı.

Niğde'ye Bağlı Köylerde Yapılan Hububat Dağıtım Çalışmaları

İskân, sınırlar içine girdikleri andan itibaren başlayıp, üretici hale gelinceye kadar devam eden bir süreçtir. Ta ki kendi ayakları üzerinde kalabilecek hale gelinceye kadar her türlü ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Bu süreçte en büyük yardım ve belki de en önemlisi bunlara sağlanan ekonomik süspansiyonlar ve tohumluklardır.

Zaten gelen bu insanların uzman olduğu iş kollarındaki ihtiyaçlarının giderilmesi şart idi. Bunun için de bazı esaslar belirlenmiş ve yapmakta oldukları sanat ve ziraat ile geldikleri yerlerdeki şartlar da göz önünde bulundurularak iskân mıntıkalarına sevki yapılmaya çalışıldı³⁴. Bu çerçevede gelenlerin ço-

³¹ BCA. 272.12.58.158.14. L.53.

³² BCA. 272.13.82.25.14; 272.13.83.26.12.

³³ BCA. 272.11.17.74.10; 272.11.19.93.20.

³⁴ BCA. 272.11.18.82.11.

ğunluğunun çiftçi olması bölgedeki tarım arazilerinin de fazlalığıyla doğru orantılıdır. Bu sebeple sağladığı imkânlar açısından Niğde oldukça zengin ve önemli bir yerdir.

Niğde merkez ve Bor, Ulukışla ve Çamardı gibi yerleşim yerlerinin hepsinde tarım arazileri oldukça fazladır³⁵. Bu tarlaların en iyi şekilde işlenmesi ve üretime katkı sağlamaları lazımdır. Bu çerçevede gelenlerin önemli bir kısmının çiftçilikle uğraşan ve şehrin iklimiyle uyumlu yerlerden gelmesi ve hemen çalışmaya başlamaları son derece önemlidir.

Araştırmaya konu olan köyler; Enehil, Çarıklı³⁶, Semendire³⁷, Uluagaç, Kıcıagaç³⁸, Andaval³⁹, Sulucaova, Gölcük ve Tarhan adlı köylerdir. Bu köyler, devirlerine göre oldukça fazla tarım arazilerine sahiptir⁴⁰.

Araştırma, söz konusu dönemde gelen mübadillere yönelik gerçekleştirilen tohumluk ile ihtiyaçları olan kuru bakliyat ve hububatlar da tutulan tutanaklar çerçevesinde dağıtılanlar ve bunlara yönelik yapılan değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bu defterler, toplamda 30 sayfa olup içerisinde birçok bilgi fişleri de bulunmaktadır. Düşülen bilgi notlarına göre tutulan bu kayıtların defter şeklinde komisyonlarca oluşturulduğu görülmektedir. Bu komisyonlarda; *kâtip*, *muhtar*, *memur ve en az üç şahitten* oluşan bir heyet bulunmaktadır. Gölcük köyü hariç diğer yerler cetvel halinde tutulurken Gölcük'te ise toplam miktarların kaydedildiği görülmektedir.

Ayrıca süreç esnasında ölen insanlar da kayıt altındadır. Ölenlerin yaşlarına göre de büyük ve küçük olarak notlar dü-

³⁵ Özkan, *Milli Devlet Olma Sürecinde Mübadele*, s.123-125.

³⁶ Çarıklı, Ulukışlaya bağlı bir köy. Özkan, "1923 Tarihli Türk-Rum Nüfus Mübadelesinin Niğde'nin Demografik Yapısına Etkisi", TÜBAR-XXI, Bahar 2007, s.174. (ss.169-178)

³⁷ Semendire, XVI. Yüzyıla kadar Şamardı'na bağlı iken sonrasında Ulukışla'ya bağlanmıştır. Rafet Metin, "XVI. Yüzyılda Niğde Sancağında Demografik Yapı Üzerine Bir Değerlendirme", JASSS, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, Sayı: 45, 2016, s. 44; Özkan, "1923 Tarihli Türk-Rum Nüfus", s.176.

³⁸ Kıcıagaç bir köydür ve halen aynı adla bilinir. Hüseyinkioğlu, Arslan, "16. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Niğde", s.309.

³⁹ Andavan veya Andaval olarak bilinir. Aktaş Köyüne verilen addır.

⁴⁰ BCA. 272.11.19.91.15. L.3.

şüldüğü görülmektedir. Ayrıca dağıtım esnasında orada olmayanların da nerede oldukları ve ne için gittikleri de kayıtlıdır. Gidenlerin Eskişehir ve Bursa gibi başka şehirlerin yanı sıra daha çok yakında bulunan Niğde, Akşehir, Misli, Çukur, Kiciağaç ve benzeri köylere gittikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca başka bölgelere nakledilenler var ise onların da bilgilerinin yazıldığı görülmektedir.

Tevzi sürecinde dağıtılan hububatın önemli bir kısmı yakın yerlerden sağlanırken *Burçak*, *Fig*⁴¹, *Fasulye*, *Mercimek* ve *Izgın*⁴² gibi bazı bitkilerin ise başka yerlerden sağlandığını görülmektedir. Gölcük ve Çarıklı köyleri hariç dağıtılan hububatın ölçü birimi tenekedir⁴³. Bu iki yerde ise bir kısmı şinik⁴⁴ olarak kayıtlıdır.

Tablo: 5- Muhacirlere Yapılan Tevziatlar (Şinik ve Teneke olarak)⁴⁵

Yer İsim-leri	Hane	Nüfus	Buğday	Çavdar	Arpa	Fasulye	Yekün
Andaval	314	1.161	819	1.524	1.564	0	3.907
Çarıklı	113	499	830	592	0	0	1.422
Gölcük	32	625	562	1.092	1.534	0	3.188
Enehil	129	668	1.330	901	0	82	2.308
Kiçi Ağaç	6	19	36	12	12	0	60

⁴¹ Fiğ (*Vicia sativa*), baklagiller familyasından dane yemleri içerisinde önemli bir yere sahip olan tek yıllık bir serin mevsim yem bitkisidir. Yaban böğrülcesi ve Ak Burçak olarak da bilinir. (<http://www.globalbilgiler.com/2016/01/figyetistiriciligi.html?fbclid=IwAR2cUKAcsGkD1F1jYaPS5Bmkm4DM9vmBjD3Qawi8qMn6FQbsKVw7XO3-ijw>); Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, İkdâm Matbaası, Dersaaadet 1318, s.1010.

⁴² Izgın, Kenevir tohumu olarak belirtilen ve kışın manda gibi büyükbaş hayvanlara yedirilen bir çeşit bitki tohumudur. Komisyon, *Derleme Sözlüğü VII*, (H-İ), 2. Baskı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1993, s.2499

⁴³ Bir Teneke, 15-16 kg tekabül eder. Buna göre toplamda yaklaşık 265.875 kg'dır. Kişi başına göre 52 kg hububat dağıtım yapılmıştır. Hane başına göre ise ortalama 226 kg'dır. (BCA. 272.12.42.56.11).

⁴⁴ Dağıtılan hububat miktarları şinik ölçüsü ile yapılmıştır. Şinik; Rumca kökenli kelime tahıl için kullanılan 8 kiloluk ölçüün karşılığıdır. Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s.2226.

⁴⁵ BCA. 272.12.42.56.11. L.12;17;29.

Semendire	176	584	1.153	793	0	0	1946
Sulucaova	245	934	579	1.063	1.524	0	3.166
Uluağaç	165	627	1.055	337	337	0	1.728
Yekûn	1.180	5.117	6.364	6.314	4.971	82	17.725

Çarıklı köyünde gerçekleştirilen dağıtım çalışmalarında, 80 şinik burçak ve 15 şinik ızgın ile birlikte 109 şinik fiğ'in dağıtımı gerçekleştirildi. Bu yerlerden başka Tarhan köyünde de köy muhtarı, iskân kâtibi ve 4 şahidin imzası ile alenen 22 Teşrin-i Sani 1340 (22 Kasım 1924) tarihinde de hububat dağıtımı yapıldı. Belgenin fotokopisi iyi çekilmediği için belge okunamadı ve ne dağıtıldığı ve ne kadar dağıtıldığı tespit edilemedi⁴⁶.

Gelenlerin 3/2'si 12 yaşından büyük olarak kaydedilmiştir ki bu durum ihtiyaç duyulan işgücü açısından olumlu bir durumdur. Söz konusu döneme ait telgraf yazışmalarından anlaşıldığına göre yiyecek ekmekten bile mahrum bu insanların ne şartlarda göç ettikleri ve kendilerine yapılan yardımların bu muhacirlerce büyük bir memnuniyetle karşılandığı anlaşılmaktadır.

Niğde ve çevresinde tespit edebildiğimiz kadarıyla yapılan bunlardır. Türkiye geneline baktığımızda ise yapılan çalışmaların büyüklüğü net olarak görülmektedir.

Türk Hükümeti, bu çerçevede zirai yardımlar için bütçe oluşturarak 1924 yılı içerisinde yardım olarak 800 bin lira harcamaya yaptı⁴⁷. Ayrılan bu ödenekler, 17 Ağustos 1340 (1924) tarihinde hazırlanan *Çift Hayvanı, Âlât-ı Zirâiye ve Tohumluk Talimatnamesi* gereği vilayetlere gönderilen genelgelerde belirtilen miktarlara uygun olarak muhacirlere dağıtıldı. Talimatnamede yazan şekliyle ihtiyaç malzemelerinin verilememesi durumunda bedelleri muhacirlere verildi. Buna göre, *her çiftçiye çift hayvanı bedeli olarak 100 lira, tohumluk için 75 lira, zirai alet bedeli olarak 50 lira ve beş kişiden fazla olan hanelere ek olarak 50 lira daha verildiği görülmektedir. Ayrıca Trakya muntıkasında ye-*

⁴⁶ BCA. 272.12.42.56.11. L.28. Bu belge bundan dolayı eklere konulmuştur.

⁴⁷ BCA. 272.12.42.52.25. L.4; 272.74.71.5.1. L.6.

tiştirilmiş olan ürünlerden tohumluğa elverişli olanları da satın alınarak muhacirlere dağıtıldı.

Çalışmalarda Türkiye genelinde 7569,651 ton *buğday, beyaz darı, bakla, yulaf, susam, karpuz tohumu, arpa, mısır, patates, fasulye, arpacık soğanı ve nohut* dağıtıldığı malumdur. Ayrıca bunlara ek olarak binlerce *orak, karasaban, orak makinesi, testere ve traktör* gibi birçok alet edevatın da dağıtıldığı bilinmektedir. Genel toplamda 99.709 hanede 379.913 nüfus mübadile 66.872 hane, 11.591 dükkân, 80.864 arsa, 888.9052 tarla, 1104.154 bağ ve 160.270 bahçe verilirken; 58.027 hanede 248.392 nüfus olan muhacir ve mültecilere 40.692 hane, 3592 dükkân, 6.321 arsa, 150.0297 tarla, 58.816 bağ ve 8.359 dönüm bahçe verildiği görülmektedir⁴⁸.

Mübadile, İmar ve İskân Vekâleti'nin teşekkülünden sonra 1933 yılına kadar geçen süre zarfında çiftçi muhacirlere tohumluk olarak; 2.678.802 kilo buğday, 2.464.980 kilo arpa, 2.113.999 kilo mısır, 142.295 kilo patates, 124.990 kilo fasulye, 17.369 kilo arpacık soğanı, 27.216 kilo nohut, 25.717 kilo beyaz darı, 9.021 kilo bakla, 6.575 kilo yulaf, 1.370 kilo susam ve 25 kilo da karpuz tohumu dağıtıldı.

Alet ve edevat olarak ise; 533 orak, 258 elek, iki beygir tarağı, 20 araba, dokuz düğen, 30 koşum, iki tırmık, sekiz polvazizatör, 278 kilo kireç, 22.385 çatal bel, 13.770 bel, 27.501 pulluk, 22.994 çift hayvanı, 275 boyunduruk, 15 kara saban, 2.780 bağ bıçkısı, 1.818 bağ testeresi, 12 traktör, beş orak makinesi ve 20 çayır makinesinin verildiği bilinmektedir⁴⁹.

Sonuç

Mübadile ile sadece Türklere değil Balkanlı Müslümanlara da kucak açılması fikrinin öne çıktığı görülmektedir. Mecliste Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalan insanlarla alakalı kanun görüşmelerinde Biga Mebusu Samih Rıfat Bey; *“Biz Türk lisanı söyleyen Türklüğü ve Türk şiarını terennüm eden Türklük ruhunu gösteren, Türk olan ve ‘Ben Türküm’ diyen insanları da içi-*

⁴⁸ BCA. 030.10.124.885.4. L.4-5;10.

⁴⁹ BCA. 030.10.124.885.4. L.4.

mize almalıyız. Türk birçok aksamın babasıdır. Boşnaklar, Macarlar, Arnavutlar Türk'tür." demektedir⁵⁰. Bu durum günümüzde de geçerli olup Türk denilince halen akla Müslüman gelmektedir. Aynı şekilde Türk ve Müslümanlara duyulan hasmane duygular da aynen devam etmektedir.

Birçok Balkanlı Türk ve Müslüman, doğup büyüdükları yerlerden Türkiye'ye göç etti. Geldikleri yerde azınlık, gittikleri yerde ise muhacir olarak adlandırılan bu insanlar, geldikleri ve yerleştikleri yerlere kısa sürede uyum göstererek yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesine katkı sağladılar.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlayan ve uzunca bir süre devam eden göçlerle oldukça fazla göçmen Türkiye'ye geldi. Bunlar arasından birçoğu da tarım arazileri açısından oldukça zengin olan Niğde'ye yerleştirildi. Böylelikle gidenlerden kaynaklanan boşluk, gelenlerin sağladığı yeni dinamizmle dolduruldu. Devlet hiçbir ayırım gözetmeksizin muhacirlere destek oldu. Zaman içerisinde siyasal, ekonomik ve kültürel olarak kalkınan bu insanlar, sosyal hayatın her alanında söz sahibi olarak hayatlarını idame ettirdiler. Bu durum uluslaşma hareketlerinin önemli bir halkası olan nüfusun homojenleşmesi açısından son derece önemlidir. Böylelikle demografik yapı güvenli ve tekil unsurlardan oluşturulmuş olacaktır.

İskân faaliyetlerinin yoğun olarak yaşandığı Niğde ve çevresine 16.000 civarında Balkan göçmeni ve bunlarının yanı sıra aşiret bağlamında da buraya 1.000 kadar Sarı Keçili ve 873 kadar Sarı Tekeli aşiretlerine⁵¹ mensup Türk'ün yerleştirildiği görülmektedir. Nihayetinde yapılan bu çalışmalar neticesinde, bu şehrin demografik yapısı tamamen Müslüman Türklerden oluşturuldu. Halen de İç Anadolu Bölgesinde demografik açıdan homojen bir yapıya sahip olarak varlığını devam ettirmektedir.

Tarım, avcılıkla hayatta kalan göçebe toplumlardan tarıma

⁵⁰ TBMMGCZC., IV., 2 Mart 1339 (1923)- 25 Teşrinievvel 1934, Ankara 1985, s. 276.

⁵¹ BCA. 030.10.124.885.4. L.14.

dayalı yerleşik toplumlara geçtiğimiz çağlardan bugüne kadar giderek önem kazanmış bir üretim faaliyetidir. Yetiştirilen ürünler ve bunların verimliliği giderek artmaktadır. Osmanlı Devleti de bu gelişimi dünyaya kazandıran önemli bir devlettir. Kuruluş ve yükselme döneminde hayatın her alanında bir takım kazanımların elde edildiği görülmektedir. Bunun en büyük sebebi de hiç kuşkusuz çağdaş devletler ve toplumlardan çok daha modern ve verimli topraklara sahip olunmasıdır. Oysa gerileme ve yıkılma sürecinde ise tam tersi bir durum yaşandığı malumdur. Buna paralel olarak savaşlarda yaşanan insan kayıplarının arttığı bilinmektedir. İnsan gücüne dayalı bir üretim modeli olan devlet, uzun süren savaşlardaki kayıpları ile yaşanan gerilemenin etkisini daha çok hissetti. Bu sırada kaybedilen topraklarda bırakılan ırkdaşlarımız Avrupa'da yaşanan üretime dair gelişmeleri yakından takip ederek modern manada üretim yapmaya çalıştılar. Yaşanan savaşlar ve siyasi gelişmeler bir süre sonra buradaki insanlar için dayanılmaz bir hal alınca göç etmek mecburiyeti hasıl oldu. Yükte hafif pahada ağır eşyaları ile yola çıkan bu insanlar, çok uzun mesafelerden gelerek yeni bir coğrafyaya yerleştirildiler. Yaptıkları işe uygun olarak belirlenen bu göç stratejilerinde önemli bir yer de Niğde ve çevresidir. Niğde ve çevresi verimli toprakları ile zengin bir Anadolu kentidir. Bu kente gönderilen birçok göçmen de tarım sektörü ile geçimlerini sağlayan insanlardan oluşmaktadır. Bu sebeple kendilerine sağlanan en önemli materyalde tohum ve tarım aletleridir.

Araştırmamızda görüldüğü üzere söz konusu dönemlerde önemli mahsuller olan arpa, bakla, buğday, çavdar, darı, fasulye, mısır, nohut, patates soğan, susam ve yulaf gibi tohumluklar bu insanlara dağıtıldı. Bunların yanı sıra orak, elek, döğer, araba, düğen, koşum, tırmık, bel, pulluk, çift hayvanı, boyunduruk, saban, bıçkı, testere, tırpan vb. tarımda kullanılan alet edevat da verildi. Gelen göçmenler bu sayede hem yardıma dayalı tüketimden kurtuldular. Ayrıca üretime dayalı bir model benimsenerek milli ekonomiye katkı sağlandı.

Mübadele sürecinde Niğde oldukça fazla mübadil için yeni memleket oldu. Bir taraftan yoğun olarak gelen mübadillerin ihtiyaçları karşılanırken diğer taraftan iskânları gerçekleştirildi. Bu süreçten itibaren gayrimüslimlerin yaşadığı evler, tarlalar, bağlar ve bahçeler buraya yerleştirilmiş olan muhacirlere dağıtıldı. Böylelikle üretici duruma gelmeleri ve kendi ayakları üzerinde geçimlerini devam ettirmeleri sağlandı.

Kaynaklar

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Belgeleri

BCA. 030.10.25.145.2; 030.10.80.529.21; 030.10.124.885.4; 272.11.17.74.10; 272.11.17.76.8; 272.11.18.82.11; 272. 11.18.83.21; 272.11.19.91.15; 272.11.19.93.20.272.11.23.121.10; 272.12.40.41.4; 272.12.40.43.16; 272.12.41.45.6; 272.12.42.52.25; 272.12.42.56.11; 272.12.58.158.14; 272.13.82.25.14; 272.13.83.26.12; 272.71.32.40.7; 272.74.71.5.1.

BOA. *Memalik-i Osmaniye'nin 1330 Senesi Nüfus İstatistiği*, Der saadet Hilal Matbaası, Bab-ı Ali Karşısında İstanbul 1336.

İleri Gazetesi, 19 Nisan 1924.

Kitap ve Makaleler

Cengizkan, Ali, *Mübadele Konut Ve Yerleşimleri*, Arkadaş Yayıncılık, Ankara 2004.

Eminoğlu, Mehmet Emin, *Hicri 1302 Konya Vilayeti Salnamesi (18), (Konya, Antalya, Karaman, Burdur, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Isparta) 1884-1885 Konya Yıllığı*, Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Konya 2015.

Hüseyinliklioğlu, Ayşegül, ARSLAN, Handan, "16. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Niğde Kazası Yerleşme Merkezlerinin Tespiti", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:19, Sayı:2, Elazığ 2009, ss.299-314.

Kaya, Mehmet, "XX. Yüzyıl Başlarında Niğde Sancağı'nın Nüfusuna Dair", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 19, Konya 2006, ss. 193-210.

Karpat, Kemal H., *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003.

- Komisyon, *Derleme Sözlüğü VII, (H-İ), 2. Baskı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1993.*
- Kurtulgan, Kürşat, "Milli Mücadele Döneminde Azınlıkların Nüfus Hareketleri", *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 30, Konya 2010, ss.41-61.*
- Kurtulgan, Kürşat, "Dokuzuncu İskân Mıntıkası ve Kadro Cetvelleri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Dergisi, Sayı: 30, Konya 2011.*
- Metin, Rafet, "XVI. Yüzyılda Niğde Sancağında Demografik Yapı Üzerine Bir Değerlendirme", *JASSS, The Journal Of Academic Social Science Studies, Sayı: 45, 2016, ss.35-52.*
- Özkan, Salih, "1923 Tarihli Türk-Rum Nüfus Mübadelesinin Niğde'nin Demografik Yapısına Etkisi", *TÜBAR-XXI, Bahar 2007, ss.169-178.*
- Özkan, Salih, *Milli Devlet Olma Sürecinde Mübadele ve Niğde'ye Yapılan İskân*, Kömen Yayınları, Konya 2010.
- Sezen, Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2006.
- Şemsettin Sami, *Kamûsü'l-A'lâm, c. 6, Mihran Matbaası, İstanbul 1316.*
- Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî, İkdam Matbaası, Dersaaadet 1318.*
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s.2226.
- TBMMGCZC., IV., 2 Mart 1339 (1923)- 25 Teşrinievvel 1934, Ankara 1985.*

İnternet Kaynakları

<http://gulsehirc.bel.tr/tr-tr/alt-sayfalar/196/tarihce>, erişim tarihi: 01.12.2018.

<http://www.globalbilgiler.com/2016/01/figyetistiriciligi.html?fbclid=IwAR2cUKAcsGkD1F1jYaPS5Bmkm4DM9vmBjD3Qawi8qMn6FQbsKVw7XO3-ijw> erişim tarihi: 30.11.2018.

Ekler

Handwritten text at the top of the page, including a title and introductory lines in Turkish. The text is partially obscured by a large, faint watermark or stamp.

Below the text, there is a table with several columns. The columns are labeled with handwritten text, including "Tarih", "Durum", "Yer", "Zaman", "Durum", "Yer", "Zaman". The table contains multiple rows of handwritten entries, which are mostly illegible due to the quality of the scan and the handwriting.

At the bottom of the page, there is a rectangular stamp with the number "272" in the first cell and "12" in the second cell. To the right of this stamp, there is a handwritten number "28".

Yıl	Adım	Adım	Adım	Adım	Adım	Adım	Adım	Adım	Adım	Adım	Adım
11	767	1089	110	266	1168	500	4800	168	198	198	198
12	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
13	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
14	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
15	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
16	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
17	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
18	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
19	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
20	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
21	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
22	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
23	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
24	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
25	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
26	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
27	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
28	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
29	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
30	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
31	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
32	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
33	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
34	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
35	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
36	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
37	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
38	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
39	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
40	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
41	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
42	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
43	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
44	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
45	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
46	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
47	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
48	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
49	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
50	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
51	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
52	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
53	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
54	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
55	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
56	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
57	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
58	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
59	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
60	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
61	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
62	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
63	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
64	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
65	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
66	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
67	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
68	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
69	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
70	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
71	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
72	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
73	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
74	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
75	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
76	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
77	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
78	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
79	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
80	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
81	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
82	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
83	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
84	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
85	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
86	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
87	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
88	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
89	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
90	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
91	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
92	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
93	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
94	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
95	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
96	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
97	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
98	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
99	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198
100	814	814	110	267	1178	500	4800	168	198	198	198

Handwritten notes and signatures at the bottom of the table, including a date "11.11.1951" and a signature.

